

Lee
e. 35

ROBERTUS W. LEE, D.C.L.
HUIUS SOCIETATIS SOCIUS
DEDIT
MCMXIX

Lee 6. 35

PRESENTED TO
THE BODLEIAN LIBRARY
BY
PROFESSOR R. W. LEE

2 -

JOHANNIS VOET
JURISCONSULTI & ANTECESSORIS
O R A T I O
F U N E B R I S
I N
O B I T U M.

CLARISSIMI AC CELEBERRIMI VIRI
ANTONII MATTHÆI A. F. A. N.

*Jurisconsulti & Antecessoris in Academia
Lugduno Batava.*

Habita die XIV. Septembr. MDCCX.

*LUGDUNI BATAVORUM, **
Apud **HENRICUM TEERING**, Bibliop.
è regione Academia in angulo plateæ de Klok steeg.
MDCCX.

JOHANNIS VOET
O R A T I O
F U N E B R I S.

SI prisca morum simplicitas, majorum respondens frugalitati, si multijuga bonorum auctorum ac diligens evolutio, si tenacissima lectorum fidissimaque memoria, si comparata inde virtutis atque eruditionis stupenda penus, si librorum conscriptorum editorumque strues congeſta, moram injicere rugis potuiſſent, & instanti ſenectæ ac morti indomitæ, vixiſſet ulterius, Auditores, vixiſſet, & Neſtorios ſupra annos produxiſſet ætatem clariſſimus ac celeberrimus Juris Anteceſſor Antonius Matthæus, ac captam per noſtros urbem munitiſſimam, tot aliis ſuperatis additam recentiſſime, victas iteratâ vice, ac clade maximâ fractas fugatas debellatas in Hiſpaniâ Gallorum copias, hilari nobiſcum mente gratulabundus accepiſſet, longe-
A que

que funestus, quem cernitis, hinc abesset apparatus, longe naniarum usus, & quicquid ornatus ex Libitinæ templo produci suetum. Ast, prohi dolor, uti rerum omnium aliarum vicissitudo est, nihil stabile, constans nihil aut perpetuum, fragilia universa, pauca diuturna, pleraque spatio temporis exiguo præterlabentia, ac alium a priore induentia de repente habitum; ita quoque in ipsis mentis bonæ palæstris sese multifariam mutationes produnt rerumque conversiones, dum læta subinde celebrantur tempora, festivi dies, horæ serenæ; nonnunquam ex adverso fatorum tristium ac nubilis tempestatis deplorandi casus lugubris sermonis argumentum sunt. Non adeo multi circumacti mensium orbes, ex quo lætabundus hanc cathedram conscendens, annum Rectoris honorem, quem sustinueram, deposui, fascesque tradidi successori Magnifico, animo sane perquam lubente: hodierno vero die hujus ad auditorium confluxus frequentioris non alia causa est, quam ut luctuosum illud vobis suggeram, universi generis humani legem esse, nasci & mori, mori natos, nasci morituros, adeoque omnes ad sepulchrum, velut ad communem locum pro-

proficisci, huc omnes, diversis licet itineribus, properare, huc numerosissimam illam, quæ in castris militat, quæ in foro litigat, quæ in theatro sedet, quæ in templis precatur, quæ vagabunda per quasvis orbis regiones oberrat, turbam dispari gradu vadere; bellis alios, alios peste ferali, quosdam naufragiis, latrociniis quosdam, justis nonnullos illatis suppliciis, plerosque corporis intemporie absumptos, ex hac vitâ educi, neque quicquam intactum a morte relinqui, aut ullam inveniri mundi plagam, a quâ ea exulet. Præmissis vero sapientes non minus, quam stolidos, doctos æque ac indoctos ineluctabile manere fatum, & maxima etiam in terris lumina atque eruditionis columnina decretoriam debere horam subire, dies mensis superioris Augusti vigesimus quintus testatum fecit, quo, quem ante nominavi, Vir multifariam incomparabilis spiritum supremum duxit, animamque Creatori, a quo processerat, reddidit haud invitus, inter omnes Academicarum Fœderati Belgii Doctores disciplinarum quarumcunque Professione antiquissimus. Cui cum parentandum esse, & ex more Patres Academici censuerint, & propinqui non in-

tercefferint, indeque provincia hæc mihi fuerit demandata, defugere eandem nec volui, nec debui: nam & ordinem me, licet impari meritis Viri Laudatorem, tangere, ut extremum adimplerem officium hocce, res ipsa loquebatur, &, ut sponte susciperem, impulit, quod non tantum mihi honor obtigit eundem, dum vixit, salutandi ultra annos triginta Collegam seniore, cumque, ut talem, debitâ prosequendi veneratione, sed & una cum genitoribus meis, patre avoque piæ memoriæ, in vicinâ Ultrajectinorum Academia publice docuerit, ac denique parentem meum defunctum solenni laudare oratione non fuerit dedignatus.

Dicam vero, Auditores, Viri insignis in orbem ingressum, progressum deinceps, per ætates, quoad ejus fieri potest, distinctum expediam, ut adolescere cæperit, ut ad juventutis florem, ut ad statam ætatem, ut ad nuptias, ut ad senectutem pervenerit ingravescentem, exitum tandem, alienâ fide, dum præsens non fui, commemoraturus. Quibus si & ingentes addidero ac enumeravero Viri labores, corporis descriptionem, animique dona, me, vobis iudicibus, viri boni officio de-

defunctorum esse sperare ausim, si modo, qui corpore praesentes estis, faveatis dicenti, ac benignas aures, quod & obnixè rogo, praebatis.

Ut itaque a patriâ exordiar, novitium nostrum vitæ candidatum, sanguinolentum, gremio suo excepit benigne, molliterque fovit Ultrajectum, anno supra millesimum & sexcentiesimum trigesimo quinto, decimo Octavo Decembris die, circa nonam vespertinam; in cujus Urbis, adeo vicinæ, vix ulli ignotæ, totiesque per multos commendatæ, encomium si diffundar prolixius, operam prope supervacaneam me collocaturum, ac nota relaturum, mihi persuadeam. Quamvis, si verum amamus, solidæ felicitatis nihil patria nascenti ferat, dum illa viro fortis ubique est, nec ullum est inventurus, quocunque respexerit, quocunque tetenderit, terræ angulum, qui ei alienus foret. Quis enim vestrum non animadvertit, in loco quovis justitiæ continentiae prudentiae pietatis ac virtutum reliquarum patere exercitium; undecunque ad cælum erigi ex æquo oculorum aciem; si variegata stellarum spatia intueri, si magnificentissimam orbis universi structuram, si

nosmet ipsos mentemque nostram contemplari velimus, & id agere, quo nosmet ipsos probe noscamus, si divina beneficia, & quicquid ad animæ salutem relationem habet, mente revolvere propositum nobis sit, quid quæso refert, quam terram fertilem, quodve ex adverso saxum sterile, pedibus calcare datum fuerit. Perpendite, si libuerit, plerorumque originem, ac deprehendetis, nisi me fallat opinio; a mero casu nativitatis locum esse, dum parentes nasciturorum huc illucve transferre domicilium suaserunt varia, eaque ipsa non nisi fortuita. Quis enim vestrum adeo rerum humanarum ignarus est, ut non intelligat, quam multis ex causis ad urbes amplissimas mortales sese conferant, ab iisque rursus ad municipia, ad vicos, ad pagos, pedem referant ac fortunarum sedem? Alios scilicet e loco priore vocat ambitio, alios officii necessitas, alios lucri captandi desiderium, quosdam & minus probatæ vel turpes causæ, spectacula, luxuria, opulentum plerumque feligens & opportunum vitiis locum: sed vel spe, vel fine, quem intendebant, delapsi, aliud insidere solum incipiunt, liberos ibi gignunt, quos mater edit, pater tollit. Dic ob-

obsecro, quid boni natale tribuat in hisce solum? Ideone cives, quia Romam habuerunt patriam, landabiles fuerunt Catilina Cethegus, & univ[er]sa reliqua Romanæ libidinis sentina, quæ exitiosis furoribus in Reipublicæ conspirabat ever[si]onem? ideone minus imperator maximus Epaminundas, quod Boëotorum in crasso fuit aëre natus? ideone aut minus Aristoteles sapiens, aut minus prudens Uli[ss]es, quod ille Stagira, humili loco, hic Ithacæ, non nisi ex scopulis asperis commendatæ, originem acceptam tulit? Non minus profecto digni laudum præconiis extiterunt obscurâ editi in regione, eandem suis illustrantes natalibus, ejusque memoriam ad nos transmittentes, cujus alioquin vel nomen nudum æternæ dudum fuisset involutum oblivioni, quam quos orbis urbs prima tulit nascentes. Jactetur ac urgeatur vulgatum illud, natalis soli dulcedine sic cunctos duci, ut eos sui esse non sinat immemores. Quamdiu mollia originariis in eo fluunt tempora, vultuque ipsis aridet illic fortuna sereno, credibile est. At si, ut frequenter satis contingit, male haberi, patriam ut ingratam putent accusandam esse, si in exilium pulsi, ostracismo si ejecti, non esse,

L. 31. 6.
21. ff. de
ædit.
edict.

esse, quod de suâ magnopere sibi gratulentur patriâ; inter omnes in confesso est. Sed & esto, quod Thales, unus ille ex septem Græciæ sapientibus, feratur æque gratias egisse Diis immortalibus, quod Græcus & non Barbarus, quam quod homo, & non bellua, natus esset. Esto, quod Ulpiano nostro placuerit, præsumtum esse, quosdam homines bonos futuros, quia natione sunt non infamata, quosdam contra malos videri, quia eâ natione sunt, quæ magis infamis est, ideoque in venditionibus servorum nationem exprimendam esse. Esto denique, esse aliquid, eo in loco editum dici, cujus solo nihil uberius, cujus polo seu aëre mitius nihil, ubi ab ineunte ætate datum inter eos versari, quos mores cultiores, quos emendatior commendat vivendi conditio; ubi ad divinarum humanarumque rerum scientiam comparandam periti doctores, occasio prona est: contra vero miserum, originarium illic esse, ubi & mores gentium indomitæ immansueti durique, & horridus ipsius loci situs, & cæli intemperantia aut hyeme fere perpetuo, aut molestissimo habitantes adurens calore, corporibus humanis gravis deprehenditur ac perniciofa; ideo-

ne

ne illum ex hisce felicem pronuntiabimus, hunc infelicem? An non alibi nato alibi contingit honesta educatio, morum efformatio, institutio disciplinarum, ad recte imperandum aut parendum viam monstrantium? An non ingentem olim ex omni fere terrarum parte Romam & Athenas constat eorum convenisse catervam, qui illic vel latam ostentandae virtuti & industriæ quærebant materiam, vel liberalium artium addiscendarum allekti cupiditate, doctrinæ solidioris magistris sese totos dabant erudiendos? Quin & ad vos omnes, quotquot adestis, Auditores honoratissimi, provocare licuerit, qui non modo maximis e civitatibus, sed & aliis minore famæ hilaritate celebratis, huc accessistis, quemquamne vestrum aut doctiorem aut meliorem aut feliciorem esse domum reversurum creditis, pro ut vel ex humiliore vel ex excelsa magis natali solo ad hoc & alia similia disciplinarum velut emporia, ubi suum Minerva Capitolium erexit, translatus quisque transmissusve fuerit, ac non potius æqualem omnibus obtinere proficiendi facultatem, indeque non a patriâ, sed educatione magis felicitatis causam oportere derivari? Quæ si ita sese habe-

B

ant,

ant, Nostrum primam Ultrajecti lucem adspexisse, primum eâ in urbe edidisse vagitum, observasse sufficiat.

Non tamen eadem, quæ patriæ, familiæ quoque ratio censenda est: quanquam enim & genus & proavi, ac in Re publicâ vel literariâ per eos gesta, quibus famam ad astra tulerunt, & diis quasi superis fuerunt mixti, vix nostra putanda sunt, si non in id diligenter demus operam, ne in nos quadret, heroum filios sæpe noxas esse; ac neque defuerunt, neque desunt in præsentī, neque defuturi sunt, qui nullis avitæ gloriæ monumentis, nullis familiæ splendidioris insignibus sese valentes ostentare, virtute tantum propriâ ad summos aut certe non contemnendos evaserunt honores, & ita suis longe majoribus præluxerunt; non tamen ulli dubium existimem, quin, ut in javencis, ut in equis patrum vitrus est, ita quoque majorum exemplis in memoriam revocatis excitentur non raro descendentes, serique nepotes, ad eorum gloriam suis quoque meritis vel æquandam vel augendam, atque ita continuandam eam, quam adscendentes adepti sunt apud bonos, estimationem, monstrandumque, se a majoribus il-

illustratos, eosdem vice mutuâ illustrare voluisse, a laudabili probatâque non degenerantes gentilitiâ mente, nec obscuritate propriâ, ac meritorum inopiâ, familiæ, quantum in se est, finem facere. Id autem, si ullo in alio, in Nostro certe suam invenit veritatem, prognato quippe ex eâ gente, in quâ & virtus & eruditio non longâ tantum annorum serie ac generationum, sed & multiplicato admodum ex adscendentibus descendantium virorum eximiorum numero, stabilem sibi constituisse sedem visa fuit. Quin, uti olim celebratissima apud Romanos fuisse perhibetur Fabia gens, adeo armis virisque potens, ut, cum assidui & anniversarii hostes essent ab Hetruria Veientes, extraordinariam manum adversus eos promiserit, privatumque gesserit bellum gens una Fabiorum, in tantum pro reipublicæ tuitione sanguinem suum offerens ac pariter effundens, ut urro apud Cremeram prælio trecentos cecidisse Fabios, viros fortissimos, Romana Flori & aliorum historia tulerit: ita nec gentem aut familiam nunc uspiam posse designari putem, quæ tot viris claruerit, in omni scientiarum genere eruditis, aut tot, Musarum sacris navantes operam,

ram, orbi dederit literato, atque quidem gens una Matthæorum. Gens, inquam, jam ultra trecentos celebrata annos, originem ducens ex Alfeldiâ vel Alifeldiâ, oppido Hassiæ antiquissimo, cujus anno millesimo trecentesimo nonagesimo civis fuit non inglorius Johannes Matthæus; a quo duo geniti filii, Bernhardus Matthæus, decurio Alifeldiensis circa annum millesimum quadragentesimum & trigésimum, e qua linea posteros plures Ecclesiis variis præfuisse constat; & Johannes Matthæus, qui municipali liberalitate quadringentos florenos ad reficiendas vias, & quadringentos alios ad juventutem studiis imbuendam legavit, non exiguum pro temporum illorum ratione donativum! Filius huic fuit Johannes itidem Matthæus, verbi divini minister in Hassiâ. Ex quo descendit Conradus Matthæus, Nostri proavus, natus anno 1519. creatusque J. U. D. & Professor, dicasterii Hassiaci assessor, ac sextum magnificus Academiæ Marpurgensis Rector; qui ex duabus uxoribus, Margaretha Oetia, & Ursula Wernerina, Guidonis Wernerii Marpurgensis senatoris filia, liberos suscepit quatuordecim, quorum duo in infantia vel pueritia fato functi,

eti, & alius, cum jam Magisterii candidatus
 esset, reliqui, numero undecim, ad perfe-
 ctam producti ætatem, septem videlicet filia,
 & filii quatuor. Ex filiabus Elisabetha nupsit
 Abrahamo Saur, Advocato Marpurgensi; Ur-
 sula M. Vigelio ecclesiastæ Etschelano; Cha-
 ritas Johanni Visschero, Cancellario Ducis
 Brunsvicensis; Christina Georgio Sohnio,
 Theologiæ Doctori & Professori Heydelber-
 gensi, Margaretha Valentino Forstero J. U.
 D. & Professori Heydelbergensi & Helmsta-
 diensi; Catharina Johanni Rhodio, consilia-
 rio Comitis Leiningensis, Elisabetha altera
 M. Bernherdo Mangero: atque ita rara appa-
 ruit in Conrado felicitas, quod, cum plures
 genuisset sexus sequioris liberos, per ipsas ta-
 men illas filias etiam reipublicæ prodesse po-
 tuerit, maritis earum omnibus, uno forte ex-
 cepto, strenuam publico operam impertienti-
 bus, dum ex Theodosii & Valentiniani con-
 stitutione *non interest, utrum per filios an per*
generos commoditatibus civitatum consulatur. Fi-
 lios quod attinet, fuerunt hi Philippus Mat-
 thæus J. U. D. & Pandectarum Professor Mar-
 purgensis, matrimonio junctus Margarethæ
 Satsfeldiæ; Henricus Matthæus, in Archipa-
 la-

L. 3. in fi-
 ne C. de
 liberis na-
 tur.

latinatū sacrorum Minister ; Johannes Matthæus, Medicinæ Professor Herbornæ Nassoviorum, & Comitum tunc Nassoviæ, nunc Principum, Archiater, sociam thori nactus Margaretam Styliam, Palatinam; & Antonius Matthæus, Nostri avus, J.U.D. & Professor, Herbornæ primum annis duobus, dein Marpurgi annis viginti, ac tandem, rebus per Germaniam turbatis, Groningæ annis duodecim. Hic ex uxore Elisabetha Schulerina, Eckhardi Schuleri, Hassiæ Principibus ab archivis, filia, connubio sibi juncta, novem filiorum triumque filiarum factus pater, puta Johannis, Sigfridi, Reinardi, Antonii, Conradi, Philippi, Frederici, Christophori, Echardi, Susannæ, Catharinæ, & Adelheidis, ex filiorum numero, absque exemplo, quatuor ante obitum vidit in quatuor Academiis Professores, Cassellis Johannem, Ultrajecti Antonium, Groningæ Conradum, Harderovici Christophorum, illos Juris, hos Medicinæ. Antonium quod spectat, Nostri patrem, (in cujus ire laudes, instituti præsentis non patitur ratio, sed qui omni propemodum laude major fuit, dum non luculentis tantum inclaruit libris de criminibus & auctonibus, ac disputationibus de nobilioribus juris materiis

suc-

succincte nitideque conceptis, & in partes plures relatis; sed & pietate, candore, morumque severitate paucos nactus sibi pares, pauciores priores) cum per nuptias junxisset sibi Annam Pontanam, Viri Celeberrimi Johannis Isaci Pontani, Medicinæ Doctoris & Philosophiæ Professoris Harderoviceni, Regni Daniæ & Ducatus Gelriæ Historiographi, filiam, anno quinquagesimo quarto superioris seculi, fato functus, quinque reliquit liberos superstites; (duobus jam ante extinctis) Antonium natu maximum unde vicennum, quem nunc lugemus, Johannem sedecennem, Philippum tredecennem, Conradum decennem, Isaacum sexcennem, & Annam Mariam, quinquennem, quæ deinceps virgo obiit, uti & cælebs fato cessit mense Octobri anni supra millesimum & sexcentesium nonagesimi vir Clarissimus Philippus Matthæus, Medicinæ in Academia Franekerana Professor celeberrimus; sed & Isaacus Matthæus Societatis Indiæ orientalis scriba 9. Dec. 1697. ac denique Conradus Matthæus Celsissimorum ac potentissimorum Belgii fœderati Ordinum Scriba, cælebs & ipse, 17. Novembris 1693. sic ut Noster, omnium
pa-

patris sui liberorum natu maximus, omnium tamen ultimus ex vita migraverit. Et hæc quidem articulatim enarranda fuere, ne temeraria mea videretur assertio, non facile familiam viris tot doctis inclytam hisce posse temporibus nominari.

Ut autem ad Nostrum, cui parentandum, Oratio redeat, postquam in mundum ingressus adolescere cœpit, provida patris matrisque cura diligenter iis pro ætatis conditione cœpit imbui tum pietatis Christianæ principiis, tum vitæ civilis rudimentis, ex quibus ipsum in virum tandem bonum evasurum spes erat. Noverat enim apprime Pater ejus, quid educatio ætati tenellæ soleat conferre, sive boni, sive mali: noverat, cum, quo semel est imbuta recens testa, diu deinceps odorem servari: noverat, cultum desiderare insignem novalia, ne, si neglexeris, spinis & vepribus & agrestium plantarum asperitate vastitas inducatur, haud facile superanda: intelligebat abunde, si quis ætatis minoris nascenti subrideat audaciæ, ac linguæ dicacitatem, impudentiæ vel impietati frena jam laxantem, lepores appellet, ex illâ nimiâ parentum in pueros indulgentiâ sic annis crescere intractabilem

bilem malitiam, ut supra omne remedium sit, quæ in primordio poterat cicurari: rem esse magnam, a teneris virtuti assuescere atque labori, & alicujus jam rationis capacem adolescentiam, nisi præceptis salutaribus ad honesta quotidie exerceatur, omnis deinceps disciplinæ indocilem fieri: culpandos esse quam maxime illos, qui per se, vel politorem industrium agros quidem suos ea tractant diligentia, ut ex vetere formula *optimi maximi-que* reddantur; qui agasoni quidem magno studio pullos commendant, asperos & indomitos, ut illis adhibeatur disciplina, quo in optimos evadant equos, ne alias neglecti, onagri instar, petulcis calcibus dissilientes omnia efficiant turbarum plena; interim vero liberis, pignoribus charissimis, nullam aut ipsi curam impendunt, aut fideli probatoque committunt pædagogo vel educatori; adeoque major illis & possessionum & equorum ratio est, quam illorum, quorum gratiâ credibile est hæc comparari colique. Atque hinc ergo fuit, quod & Noster, velut alter Ascanius, annis crescentibus, severâ lege a parente suo, seu altero Æneâ, proficere jussus, virtutem ab eo mature didicit. verumque la-

C

bo-

borem; quo cum felices in humanioribus fecisset progressus, ac magnam Academicorum studiorum partem absolvisset, initio anni quinquagesimi sexti, seculi elapsi, adeoque anno circiter a parentis optimi excessu, Franeque-
ram eruditionis ulterioris comparandæ causa missus, integro illic biennio substitit, usus præcipue institutione Clarissimi ac celeberrimi tunc Jacobi Wissembachii, juris ibidem Antecessoris eximii, cujus ad Institutiones & Pandectas & Codicem interpretationes, uti applausum magnum inter eruditos invenerunt, ita plerorumque bibliothecas ornant, usuque frequentantur. Redux deinde, per anni spatium Ultrajecti auditorem sese stitit Clarissimo Cypriano Regneri ab Oostergâ, primario juris ibidem Professore. Quibus auxiliis eum sibi, sua tamen potissimum diligentia, Juris scientiæ congeffit apparatus, ut Academicis studiis finem imponendum esse judicaverint, quorum in ipsum auctoritas erat; quod &, præmissis ex lege moreque præmittendis, adimpletum, collatis in ipsum summis in utroque jure honoribus, sexto Augusti die, anni quinquagesimi noni. Sed cum latere nequeat facile, quicquid eminet, ac in constitutis
bene

bene Respublicis sua meritis non soleat deesse remuneratio ; hinc accidit , ut nec Noster privatam diu vitam egerit , sed in publicum fuerit maturè productus , dum sexto Augusti anni insequentis sexagesimi ipsi , ad eum ipso etiam Viro consultissimo Abrahamo Wyckerstorio , Consulis Ultrajectini filio , demandata fuit extraordinaria juris professio , inauguratione utriusque eadem hora in templi majoris Choro solenniter peracta , obstetricantibus huic primæ honoris productioni , & auctoritate sua eandem promoventibus , Viris Amplissimis Nicolao Hamelio ac Johanne Nellesteynio ; urbis Ultrajectinæ sæpius consulibus ; qui , uti ab Nostri Parente non modo suam omnem hauserant civilem sapientiam , admissionis interioris apud eum auditores , sed & uno tempore simul ab eodem juris utriusque doctores solenni majorum more fuerunt renunciati , præmissa per Promotorem oratione de *pileo* , exasciatâ ac elegante , quam inter alias plures politissimas & omni eruditionis genere refertas ; unoque volumine in forma minore compositas , invenire licet ; ita nec unquam desiterunt acceptorum maximorum a Præceptore beneficiorum

memores esse, & ; dum in defunctum non licebat ob mortem præmaturam, in liberos ipsius omni data occasione notabilia admodum gratitudinis indicia, luculentis fane diffundere modis, magni familiæ sui quondam doctoris adjutores ac patroni. Nec favori in Nostrum, jam ita publico admotum, collocato sua defuerunt initia læta satis atque optabilia: cum enim & docendi dexteritate, & ætatis cum auditoribus non magnâ inæqualitate, plerumque juvenibus arridente magis, frequentem haberet tum ad publica tum ad privata auditoria concursum, ac non levem discipulorum applausum, secutum fuit, ut, die 14. Novembris anni sexagesimi secundi jussus fuerit extraordinariam deferere professionem, inter ordinarios facultatis Juridicæ antecessores coöptatus; Wykerslotio, Collega ejus, mox ad dignitatem senatoriam urbis Ultrajectinæ, indeque post annos aliquot in supremum Diœcesios Ultrajectinæ dicasterium translato, ubi judicis æquissimi ac candidissimi partes ab eo feliciter ad mortem usque impletas fuisse, constans fama atque estimatio est.

Noster interea, obtento illo honoris simul
&

& stipendii augmento, non otio sese mancipavit atque desidia, perinde ac si jam summa votorum ipsi obtigisset, quo vitio plures aliquando laborasse cum hilarioris famæ dispendio, in comperto est, sed contra majoribus hisce diligentiae præmiis incitatus, ad labores eo audentius fervidiusque sese totum composuit, ac nominis proprii celebritate, simulque paterni, tanquam virtutum ejus & eruditionis exquisitæ, nec non Professionis, successor, plures indies addictos sibi, etiam e peregrinis regionibus adventantes discipulorum manipulos, nactus fuit. Unde nec quiescendum ultra censentes gravissimi ac spectatissimi urbis Ultrajectinæ quadraginta Viri, tanquam Academiae curatores, annuam ipsi Rectoris magnifici decreverunt dignitatem 16. Martii anni 1666. iisdem viris Amplissimis Hamelio atque Nellesteynio fidelem huic quoque rei operam navantibus. Verum uti vix est, ut casus infelicior superveniens non habeat alium comitem, acerbiores sæpe, passibus haud longe distantibus insequentem, ita quoque ejus, cui & merita non desunt, & favet fortuna, felicitatem unam alia haud raro ita excipit, ut clavo clavum, cuneo cu-

neum trudi, unda undam impelli videmus; cuius & sensum Noster in se expertus fuit: eodem anno, cum adhuc Academiae fascibus erat conspicuus, Groningam ad ordinariam Juris Professionem evocatus, stipendio mille & octingentorum florenorum, quod illius temporis & loci intuitu modum ordinarium egrediebatur, destinato. Sed siue propinquorum intercedentium precibus, siue virorum Amplissimorum superius commemoratorum, & senatus totius urbani Ordine interveniente, siue utroque concurrente, induci sese passus est, ut illi morem non gereret Groningano-
rum vocationi, aucto ipsi annuorum quadringentorum proventu, adeo ut, cum octingentis antea frueretur, deinceps mille & ducentorum anniversariam senserit utilitatem, exemplo hocce egregio testatum faciens, sibi & propinquorum amicitiam, quæ ex migrationibus imminui frequenter solet ac refrigerare, & desideria eorum, quorum munificentia publicam primum debuit vitam, plus apud ipsum valuisse, quam pecuniæ, omnia non raro vincens, amorem: sexcentis non modo annuis ea ratione repudiatis, sed & alia majore summa quasi abjecta, quam in Urbe

be

he Groningana longe levius esculentorum ac
 aliarum rerum pretium, & habitationum con-
 ducendarum mercedes minores, ipsi potuif-
 sent annuatim residuam facere? Quicquid sit,
 placuit certe ipsi, hac quoque in parte mo-
 ribus insistere vestigiisque paternis, qui anno
 quinquagesimo etiam ex Ultrajectina Academia
 ad primariam juris Professionem in ea, quæ
 Groningæ est, vocatus Artalicis (ut laudator
 „ejus ait, Clarissimus Berkringerus) conditio-
 „nibus, oblato stipendio bis mille floreno-
 „rum, cum accessorio liberi testi, congiario
 „item sexcentorum florenorum pro accepta-
 „tionis officio, nec non recompensa quadrin-
 „gentorum pro dehabitationis molestia & trans-
 „portationis impendijs, addito corollario pro
 „vidua, marito professore morte præoccu-
 „pato, eveniente eventu, totidem floreno-
 „rum annuorum, transferendorum pro re
 „nata in heredes liberos per matris decessum,
 non tamen omnibus hisce annuendum cen-
 suit, aut stationem mutandam esse. Quam-
 vis autem ex edito tali per Nostrum specimi-
 ne maxima videri potuisset exsurrexisse præ-
 sumptio, eum post tot ampla oblata, sed spre-
 ta, non facile permovendum fuisse, ut dere-
 lista

lecta Ultrajecto, in locum alium, lautissimis utcumque conditionibus invitatus, suam transferret domicilii sedem, tamen tanta ejus, in flore ætatis tunc constituti, vereque florentis, apud exteros existimatio percrebuit, ut ex gestis prioribus absteriti non fuerint hujus Athenæi Lugduno Batavi Curatores Amplissimi, quin anno 1670. die tertio Februarii ordinariam ei Jutis Professionem obtulerint, addita mille & ducentorum in annos singulos promissione. Verum cum illa Nostro displicuisset oblatio, adeoque eam duxisset non acceptandam, iterum ejusdem anni mense Martio tentatus ad eam suscipiendam, professus de novo fuit, se ea condicione haud esse usurum; aucto interim ei per Ultrajectinos honorario, tam generose vocationes aliorum recusanti: donec tandem tertium anno 72. die Octobris 13. ab iisdem invitatus Curatoribus Nobilissimis, operam suam omnem Academiae Lugduno Batavæ, tum propter turbatas bello, vel occupatione Gallica, reliquas Belgii Academias, apprime florenti, libens addixit. Tantæ scilicet molis erat, tanti laboris, permovere virum, fama inclytum, ac forte nunquam permovendum, si non hostiles

les Gallorum copiae tunc ipsam infedissent Ultrajectum, & jussissent, inter arma silere leges, omnemque in ea Academia bonae mentis cultum rebus ipsis ac factis interrupissent. Sic ergo, Gallis permittentibus, huc cum familia ac impedimentis devectus, inauguralem habuit orationem die decimo nono Januarii anni insequentis. Cui etiam deinceps honores additi extraordinarii; nam & anno superioris seculi septuagesimo octavo Rectoris magnifici fasces ei delati, & hujus anno septimo munus annuum Actuarii Senatus Academici, ex lucro magis, quam splendore, gratum; aucto etiam ante quosdam annos stipendio per ducentorum annuorum adjectionem. His vero tot commodis, tot honoribus accessit & alia, quamvis privatae magis vitae, felicitas, concors nempe matrimonium, liberis subnixum, ac ad extremum vitae finem continuatum: Cum enim ad annum usque superioris aevi sexagesimum sextum solitariam cœlibemque fuisset vitam secutus, prudente consilio non tam de liberorum procreatione, quam potius lectione librorum, pro comparando lautissimo eruditionis thesauro, in reliquum vitae tempus usui magnopere futuro, præp-

D mis

sollicitus, subsistendum paulisper ratus fuit, ac intermissis & dilatis Themidis Minervæque sacris; de quærenda vitæ ac thori sociâ cepit curam instituere, quo & dulce haberet laborum levamen; & ad œconomiam spectantia, quibus in cælibatu fatigabatur, a sese abdicaret; ac, quod uxorium esset, uxori relinqueret, ut ita divisum cum Jove Juno, partitis juste operis, imperium obtineret; invenitque tandem, quam in matrimonium duxit 20. Martii 1666. tum Academiæ Ultrajectinæ Rector, lectissimam, & omni virtutum genere commendatissimam, ac liberali saturâ, formaque inter æquales tunc Ultrajectinæ regionis puellas honoratas præstantem, *Elisabetham Pater*, non sine limis oculis id spectantibus variis aliis honestis, ac conditionis non contemnendæ, competitoribus, prædam hanc nostro, ac fortem tam felicem, haud parum invidentibus. Fuit autem hæc nata Patre Nicolao Pater, honorato cive Ultrajectino, matre Swanâ van Mastricht, cujus *Pateri* majores non modo frequenter & a longo tempore consulatum gesserunt Nardensem, sed etiam Amstelodamensi Reipublicæ & consules ejusdem nominis & scabinos suggererunt,

nec

nec non civitati diæcesios Ultrajectinæ Bata-vo-Duranz, sicut & Ultrajectinis dignitatis primariæ viris Johanni Nellesteynio, sapius urbis consuli, ac Martensio urbis ejusdem scabino, uxores omni laude dignas, & nostræ lugenti nunc viduæ non multis gradibus distante sanguinis vinculo junctas.

Ex hoc vero fœdere matrimoniali, in quo illa maximum sibi decus constituit exactissimum pudicitiaæ studium, ac virtutum reliquarum vere Christianarum cultum non simulatum, maritum suum pulchrâ prole parentem fecit, edito in lucem uno filio, binisque filiabus, ex quibus nunc solus superest filius, Antonius Matthæus, Antonii filius, Antonii nepos, Antonii pronepos, quem hic videmus præsentem lugentemque, in illustri Schola Daventriensi Juris Antecessorem meritissimum, non modo imitorem eruditionis paternæ diligentem, sed & fortunarum ejus ex asse heredem. Cui die 15. Martii 1702. adeoque circa idem prope tempus, quo & vocatio Daventriensis interposita fuerat, tædâ jugali juncta fuerat virgo eximia Judina van Hurck, filia viri spectabilis Petri van Harck Hollandiæ Curia, dum vixit, a secretis, &

Angelæ van Alphen ex celebratissimâ hujus Urbis Alphenorum familia: ex quo conjugio natæ filiæ duæ, quarum una in ipso partu periit, altera Antonia Elisabetha, fere septennis, extremum diem clausit. Reliquas duas quod spectat defuncti Nostri filias, Jacoba Cornelia natu minima annicula e vita excessit; natu vero major Antonia in mundum ingressa anno 1668. cum jam ad statam usque pervenisset ætatem, ad maternum fere & egregium accedens corporis habitum, inexpectato penitus ac subitaneo mortalitatis casu subducta fuit 14. Octobris 1705. cum prius filiolam Elisabetham, necdum triennem, quam ex marito suo Balduino van Banchem, jurisconsulto ac cohortis civicæ duce, viri Amplissimi Johannis van Banchem, consulis identidem Leydenfis, filio unico, conceperat, in cælum lugens præmisisset: mæsto & attonito vehementer ex illo filiæ tunc unicæ obitu parente utroque, quibus non potuit non luctuosissimum esse, eam, quam educaverant, jam adultam, jam patri jam matri consenscentibus præsidium & decus futuram, tam repentino perdidisse letho, ac turbato mortalitatis ordine soboli huic suæ superfuisset: ut, si alibi,
hic

hic utique verum fuerit deprehensum, nulum non acerbum funus esse, quod pater sequitur, lachrymisque calidis ac comploratione singultibusque, in sexu sequiore non dammandis, e longinquo mente dolente mater comitatur. Quamvis hunc luctum domesticum, ferocem initio, & adversus remedia fere contumacem, patientia atque prudentia Christiana temporisque lapsu interveniente, temperaverint paulatim ac tandem superaverint, seriâ revolventes cogitatione, uti rerum aliarum, ita & liberorum penes nos dominium non esse, sed usumfructum magis, atque hunc vel serius vel ocius sæpe nobis, divinâ voluntate sic decernente, subduci.

Hæc cum ita sint, auditores, quis vestrum dubitet, quin, demtis liberorum funeribus, tot fausta atque felicia in nostrum Collegam divino favore conspirantia atque concurrentia, effecerint, ut de novercante sibi in humanis fortunâ dolere nequaquam potuerit, maxime, si illa conferamus, quæ vulgo de eruditorum disseminantur infelicitate. Sed quia nihil in hâc vitâ ab omni parte beatum est, nec ulli mortalium adeo mollia perenniter fluunt tempora, ut adversi nihil experiatur,

ac plerisque per varios morborum casus ad lethum iter parari consuevit, non potuit non Noster quoque his aliquando exerceri, ac notabilem perpeti valetudinis concussionem: Et enim non tantum anno millesimo sexcentesimo septuagesimo octavo in gravissimam febrem incidit, quæ maximis cum angoribus juncta, præsentissimum prope mortis periculum inferre visa fuit; sed etiam septimo Septembris die anni 1691. dextrum ejus oculum invasit gravis ac repentinus catarrus, unde & inferior palpebra immobilis stetit, & distorta facies tota fuit, & in labiis nulla vis, ac ex eo impeditior tempore diuturniore sermonis usus: quæ tamen singula superata tandem, non minimum ad restitutionem valetudinis juvante, præter Medicorum auxilium, firma corporis, humoribus non nimium repleti, nec excessibus fatigati fractive, dispositione. Neque extra duas hæc vehementes morborum invasiones sanitati ipsius grande incommodum opinor illatum, nisi quod ingravescebat ætas, quæ & ipsa morbus est, vires corporis attriverit paulatim ac diminuerit, ad quod vigoris decrementum, anno præsertim vitæ postremo, haud leviter contulisse videtur etiam im-

immaturus Neptis ex filio unico unica nec-
dum septennis interitus; quæ annis adhuc in-
nocentibus dicacula, maximum avi sui favorem
artibus in infantiam cadentibus conciliaverat,
dum vel ad hortum suburbanum ei comes,
vel domi more puerili cum eo, studiis serio-
ribus fatigato versata, dimidiatis prope verbis
& balbutientis adhuc linguæ fragmine, dul-
cem exercere solebat garrulitatem, ac nugis
ætati istî respondentibus ei adblandiri; quales
offensantis titubantisque sermonis dissertatiun-
cula parentibus, præprimis avis atque avia-
bus, sæpe jucundiores sunt, quam seriæ &
gravitatis plênæ aulicorum orationes. Hac
ergo voluptate cum per mortalitatem, simul-
que nomine avito excidisset, graviter admo-
dum hunc casum tulisse visus fuit, doloris in-
gentis inde concepti indicia, velut aspero du-
roque fato imposito, familiaribus in colloquiis
frequenter testatus. Nec hujus virium pro-
strationis sensu Noster caruit, sed prudenter
observavit, donec tandem secundum expe-
rientissimi Medici Justi Schraderi, ad curan-
dum vocati, narrationem, laborare cepit co-
„lico dolore pertinacissimo, ad affectum illa-
„cum tendente, cum alvi constrictione invin-
„ci-

„cibili, licet probatissima omnis generis re-
„media mature adhiberentur. Unde post dies
„aliquot febris superveniens (& procul dubio
„intestinatorum inflammatio gangrenam gignere
„solita) ægrum intra horas viginti quatuor e
„cætu mortalium eripuit, die mensis supe-
„rioris Augusti 25. circa quartam promeridia-
nam, postquam vixisset annis septuaginta qua-
tuor, mensibus octo, & septem diebus: quem
mors non offendit imparatum, sed spei fidei-
que Christianæ plenum, ac meliora expectan-
tem. Cum enim reverendus ac doctissimus
Albertus Albertoma, ecclesiæ in hac urbe mi-
nister facundissimus, plus semel, ei in lecto
lethali decumbenti adfuisset, ut ad æternita-
„tem ducentia suggereret, se animo semper
„tali eum deprehendisse testatus est, quali esse
„oportet vere Christianum, qui horam mortis
„appropinquantem expectat. Primâ namque
„vice, die dominico, 24. Augusti, quo de-
„mum ægrotare jam pie defunctum acceperat,
„eum aliquoties professum esse, firmiter se per-
„suasum habere, hunc ultimum sibi morbum
„fore, ac propediem instare divinam ex hac
„statione sua missionem, non tantum, quia
„nullis malum hoc præsens remediis videbatur
„ex-

„expugnari posse, sed &, quia jam a tempore
„longiore virium suarum notabile decremen-
„tum senserat, hâc præsertim provectâ ætate :
„addendo, se paratum esse, ut ad voluntatem
„divinam sese totum componat, humiliatum
„quidem coram Majestate divinâ, sed tamen &
„salutari simul in Christo ac per ejus merita con-
„ceptâ spe, de misericordiâ divinâ gratiâque
„in Christo sibi morienti haud defuturâ. Nul-
„lum interim vel minimum ab ipso prodiisse
„indicium de vitæ ulterius producendæ desi-
„derio, sed magis cum, derelictis iis, quæ hu-
„jus mundi sunt, cogitationes defixas tantum
„habuisse in imminentem sibi hinc migrationem,
„& ad æternitatem vitamque meliorem trans-
„lationem. Sed & apparuisse ipsum omni mor-
„bi tempore admodum animo præsentem, &
„sibi constantem, ac maximos etiam angores
„patienter tolerantem. Insuper eodem tempo-
„re professum fuisse, se probe peccatorum suo-
„rum sibi conscium esse, ita tamen, ut simul
„agere gratias Deo potuerit, qui ipsi, in bo-
„num adniteni, clemente adstiterat auxilio.
„Præprimis vero placuisse ipsi recitationem,
„sibi factam, versuum illorum Matthæi cap. 5.
„quibus repetita toties salutis additio: ac, cum
E „his

„his adderetur responsio ad primam quæstio-
 „nem ex catechesi Heydelbergensi, quæ unica
 „Christianorum sit spes atque solatium in vitâ
 „ac morte; responsionis ejus etiam verba plu-
 „ra mox a decumbente fuisse repetita. Inter
 „alia etiam Nostrum dixisse, conveniens esse
 „Christiano, ut ita coram Deo sese sistat, uti
 „pœnitens publicanus, cujus in Euangelio men-
 „tio est: cumque eâ occasione narraret vir re-
 „verendus, a doctissimo Quistorpio memoriae
 „fuisse proditum, Hugonem Grotium, etiam
 „in agone mortis positum, pie sibi in mentem
 „revocasse eximium illud publicani exemplum,
 „oreque velut moribundo fuisse professum, *se*
 „*esse publicanum illum*; Nostrum mox regessisse,
 „*verba hæc notatu dignissima esse*. Fuis deinde
 „precibus, paucis ante mortem horis, gratias
 „eum egisse viro reverendo, cum repetita si-
 „gnificatione, sperare se, futurum, ut animo
 „devoto atque humiliato, ac fide in Christum
 „sese suo esset Deo stiturus. Caterum post
 „discessum viri reverendi pauca locutum, ac
 „repetitis in ipso mortis articulo verbis, quæ
 „superioribus haud absimilia, spei ac fiduciæ in-
 „dicibus, oculos clausisse, placidâque morte
 „extinctum esse. Sed, quid extinctum dixi?
 imo

imo vivit Auditores , vivetque , per scripta sua , per ingenii monumenta gratam sui memoriam in plura secula producturus , nec intermorietur honesta Matthæorum recordatio , quamdiu sua jurisprudentiæ constabit autoritas , historiæ veteris ac recentioris ævi suum pretium , suis eruditioni honor supererit. Sunt enim hæc prope unica inter res humanas opera , quibus nulla tempestas noceat , quæ nulla consumat ætas , quæque Horatius ære perenniora pronuntiavit , dum in animis & hominum pectoribus legendo recepta , vetustatem non timent. Ruant marmoreæ moles , terreni ruant tumuli in magnam educti altitudinem , frustra plerumque post plurium seculorum decursum quærendi , libri tamen eorum , quorum nec minima quidem sepulchri vel monumentorum apparent vestigia , diurna nocturnaue etiamnum hodie versantur manu , ad sapientiam magistri , muti quidem , sed tamen utilissimi , unde , quod palato cujusque placet , peti , disci , ac in rem cujusque converti prudenter potest. Adeo autem ingens eorum , quos Noster composuit , aut illustravit , numerus est , ut , si in contexendo eorum catalogo lapsus , nonnullos prætermiserim , veniam mihi , per multitudinem

nem obruto , haud difficulter dandam confidam. Scripsit enim de probationibus fide-instrumentorum & testibus, observationes rerum judicatarum, de jure gladii, de nobilitate, de foundationibus & fatiſ eccleſiarum Ultrajectinarum, manuſductionem ad jus Canonicum: edidit, ac commentariis auxit chronicon Egmondanum, res Ultrajectinas, hiſtoriam Friſiae Orientalis Eggerici Beninga, Alciati epiſtolam contra vitam monaſticam, in primis vero analectorum tomos decem.

Intellexiſtis, Auditores, vitam morſtemque Viri clariffimi ac celeberrimi, nunc cœlo fru-entis, qui ultra annos quinquaginta volvit re-volvitque hoc ſuum ſaxum profeſſorium non contemnenda felicitate, dum aetas ſtabat, ac vigor durabat. Eſſi vero antea arti paren-tandi haec quoque conſtiterit ratio, ut pro-lixia inſtitueretur de vultus lineamentis, fron-tis honore, oculorum vivacitate, juſſa naſi ac oris proportionem, genarum colore, candore, rubore, capillitio, tanquam Veneris peſtine-ſcepe digno, undante, criſpo, flavo, fuſco, nigro atque corvino diſſertatio, tamen, cum liberio-rem horum fere omnium conſpectum nunc nobis invidere ſoleat galeri fictaeque co-mae:

mae frequens usus, unica fere narium extremitate orisque labiis sese palam monstrantibus, non est, quod in praesenti latentia illa magis, quam caecae ac veste tectae corporis partes aliae, descriptae dentut, ac proinde scire suffecerit, Nostrium statura ad breviorē accessisse, neque obesum, neque macilentum admodum, membris caeteroquin recte compositis, & sibi mutuo satis respondentibus; forma media, qualis etiam neglecta virum decet, incessu non desultorio, picarum more, vel praecipitato, neque rursus delicato testudineoque nimis; sermone constante & aequali, absque clamorae quidem vocis affectatione, sed tamen munis sibi peragendis abunde pare, declinata festinatione ac lentitudine, scopulis duobus, in quos non raro per eos impingitur, quibus publice dicendi necessitas incumbit. Sed & ipsum in corporis ac vestium cultu ornatuque minime negligentem fuisse palam est; quippe quem & juvenem, & uxoratum, & ætatis jam statæ virum, plerisque suæ conditionis ac professionis hominibus splendidiore tegumentorum apparatu, etiam ad delicatum accedente, palmam præripuisse, non nisi pannis holosericis, iisque vil-

losis, non nisi lineis simbratis dentatisque, ex more inter honoratiores tunc recepto, utentem, testes sunt mecum, quotquot cum & Ultrajecti & primis hic annis noverunt florentem. Licet haud sit eundem inficias, extrema in senectute id ei accidisse, quod pluribus ad annos provectiores perductis, ut nempe de vestium pompâ minus incipiant esse solliciti, ita censentes, prodire in publicum satis honeste virum probum & eruditum, utcunque veste amictum simpliciore, ac vultui, vetere quercu rugosiori, juvenilia minus convenire ornamenta, in ludibrium potius ac derisionem, quam laudem, cessura.

Amicitiam coluit cum collegis & aliis tum urbis hujus tum aliarum regionum viris egregiis, qualem excolere possunt, quibus adeo perpetua docendi scribendique vel necessitas est imposita, vel voluptas placet: sed inter familiaritatis interioris amicos numeravit præcipue Amplissimum Nicolaum Witzen, Amstelodamensis reipublicæ virum consularem, ac multis honoribus, rebusque pro patriæ utilitate feliciter explicitis inclytum; gravissimum Daniele de Milan Visconti, urbis Ultrajectinæ scabinum, & antiquitatum tum aliarum
rum

rum tum Belgii indagatorem curiosum ; nobilissimum denique Stephanum van Rhenen, Daventriensem, Nobilium Transilvaniae nomine adscriptum collegio archithalassico Amstelodami.

Quod reliquum est, sic vixit, ut neque sordide captaverit magnatum benevolentiam, neque etiam proterve spreverit ; ut merito dixeris, cum inter abruptam contumaciam & deformē obsequium iter vitae instituendo, perrexisset periculis vacuum & ambitione. Unde & reprehensiones aliorum circa adiaphora sibi visa neque curavit multum, neque magnopere ad animum revocavit. Proficiendi vero desiderio nulli vel veterum vel recentiorum secundus, ex eorum numero esse voluit, qui & docendo discunt, & scribendo proficiunt, ac vicissim proficiendo scribunt, Juliano Jurisconsulto, uti annis, ita & laudabili plenius cognoscendi appetitu non multum dissimilis, quem scripsisse Pomponius autor est, *se discendi cupiditate, quam solam vivendi rationem optimam in octavum & septuagesimum annum ætatis duxerat, memorem esse ejus sententiæ, qui dixisse fertur, etsi alterum pedem in tumulto haberem, non pigeret aliquid addiscere.* Quam

L. 10. ff.
de fideic.
libert.

Quam enim pertinaciter Noster iis incubuerit, quibus mediorum seculorum barbarique temporis gesta panduntur, ex eo licet colligere, quod recondita in templorum, monasteriorum, curiarum archivis scripta, a muribus rosa, a blattis tineisque uulnerata crudeliter, ac vetustate visum in multis prope fugientia, devoratâ molestiâ tædiosissimâ, in lucem dederit, illustrata commentariis, conceptu tanto difficilioribus, quanto minor eruditorum, illa media tractantium, frequentia est: sic ut sæpissime glaciem, quod ajunt, fregerit in eorum utilitatem, quos similis antiquitatum illarum cura tangit. Quamvis enim multa plerumque sint doctis communia, maxime, quæ ad Spartam, quam nacti sunt, ornandam spectant; tamen nec dubium, quin extra illa quædam insuper huic aut illi jure quodam proprio vindicentur, curâ diligentiore excolenda. Uti enim virtutes imperatorias, & in Antonino & in Pio & in Marco fuisse certum est, & tamen in singulis emittit aliquid atque excelluit, ex quo fuerunt præcipue & populo & posteris commendatiores, dum in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia, teste Lampridio, quasi con-

consecrata fuit; ita quoque Nostro placuit insigni Juris Romani scientiæ, voluntaria liberalitate, exquisitissima veteris ævi monumenta indefesso adjicere mentis fervore. Neque tamen ex eo, quod tam insignia se præstitisse satis sibi conscius esset, fastus ullus ipsum occupavit, aut in arrogantiae voraginem, multorum infortunio notabilem, delapsus est; unde nec unquam, quod sciam, in propriæ laudis præconia processit, sed, quicquid egit, quicquid vulgavit, id non suo, sed alieno peritorum judicio vel stare oportere vel cadere, persuasum habuit, odio plus quam Vatiniano persecutus eos, qui jactabundis vocibus, apparatu steriliore, sua deprædicare solent, aut nihil aut parum habentia in recessu. Uti autem a superbia, ita & a luxu ac inutili patrimonii profusione, quæ nihil ad posteros, quam araneis & inaniis repletas crumenas transmittere solet, abhorruit, sicut & ab aliis variis, quibus hoc seculum involutum, vitiis: sciens interim ac agnoscens, ut virum bonum decet, hominem se esse, adeoque & humani nihil a se alienum, neque quemquam aut inter homines sine offensione aut coram Deo sine crimine vivere. Quæ & ratio

In Vita
Antonini
c. 7.

tio est, quod ex principiis illis, quibus per parentes piissimos ab unguiculis imbutus fuit, illam constantem servaverit consuetudinem, ut & mane surgens solitarius in Museo flexis genibus se & sua Deo commendaret, & vespere lectum non peteret, nisi eodem modo, rationibus gestorum illius dici apud Deum expositis, veniam eorum, in quibus lapsus erat, humiliter implorasset; ne inferior Ethnico Philosopho, ipse Christianus esset, comperitum quippe satis habens id, quod de se Seneca libro tertio de ira, cum ait, *mor hac potestate, & quotidie apud me causam dico; cum sublatum e conspectu lumen est, & conticuit uxor, moris jam mei conscia, totum diem meum scrutor, facta ac dicta mea remetior, nihil mihi ipse abscondo, nihil transeo; quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cum possim dicere, vide ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco; in illa disputatione pugnacius locutus es, noli postea congregari cum imperitis &c.* Sed & ex eodem fonte fluxit, quod religioso cultus divino zelo flagrans, aut urbanas diebus dominicis aut suburbanas diligenter frequentavit conciones, comite plerumque, aut certe frequenter, uxore pientissima, ac deambulationes etiam

C. 36.

etiam ad remotiorum pagorum templa cum voluptate institute: nec unquam impia sese seculi hujus corrupti opinione vinci passus est, ut ipsi religio fordesceret, quasi terriculamentum tantum esset, eaque non aliter, quam veste quadam temporaria, foret utendum, quæ quorundam odio sacrorum intumescens opinio, dicam, an magis audax atque detestanda, nec minus noxiâ fecunditate sua sobolescens, jactantia est. Denique & origini eidem accepto ferendum, quod neque cum sacri codicis & verborum ejus abusu ac in sensus ridiculos detorsione profanâ lepores, quod ajunt, suis solitus fuerit miscere sermonibus, utcunque alias & jocos inter amicos & sales pro re nata non inficetos haud quam defugiens: neque scommata vel contumeliarum sordes auditus fuerit eructare in pietatem non fucatam commendatamque Christianis morum integritatem, sed potius devotionis veræ sensu tactus, pro imbecillitatis humanæ viribus, divinitus suggestis, in bonum ita fuerit annisus, ut secundum ante commemorata exitum vitæ sortitus existimetur, piis omnibus optandum vovendumque.

D I X I

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

